

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om tillämpning av vissa av Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en ny lag om tillämpning av vissa av Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd. När det gäller bestämmelserna om återkrävande av stöd liksom också bestämmelserna om det nationella förfaringssättet vid anmälan av statligt stöd motsvarar förslaget i princip bestämmelserna i den gällande lagen. De ändringar som föreslås bli gjorda i dem med anledning av ikrafträdandet av Amsterdamfördraget och den nya grundlagen är av teknisk natur.

En viktig skillnad jämfört med den gällande lagens bestämmelser utgör de bestämmel-

ser om kontroll på ort och ställe i företagen som föreslås bli intagna i den nya lagen. De föreslagna bestämmelserna är nödvändiga för att föreskrifterna om kontroll på ort och ställe i rådets förordning skall kunna genomföras. Lagen skall enligt förslaget innehålla bestämmelser om möjlighet att vid behov begära handräckning av polisen samt om andra nationella arrangemang i samband med kontrollerna.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att den har antagits och blivit stadfäst.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Den tillsyn över statligt stöd som utövas inom Europeiska gemenskaperna baserar sig på artiklarna 87—89 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen samt på bestämmelser av motsvarande art som utfärdats inom ramen för Europeiska kol- och stålgemenskapen (EKSG). Tillsynen över stöden ankommer i första hand på kommissionen. För att tillsynen skall kunna ordnas på ett effektivt sätt krävs också nationell lagstiftning om den. Lagen om tillämpning av vissa av Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd (1593/1994) trädde i kraft vid ingången av 1995. Lagen innehåller bestämmelser om återkrav i de fall där kommissionen fattar beslut om att stödet skall återkrävas på basis av Europeiska gemenskapernas bestämmelser. Dessutom åläggs statsrådet att utfärda närmare bestämmelser om de förfaranden som skall tillämpas vid anmälan av stöd. Statsrådet har

utfärdat ett beslut om förfaringssätten vid anmälan av statligt stöd till kommissionen (18/1995).

Tills vidare har kommissionen inte fattat ett enda beslut om att stöd som beviljats i Finland skall återkrävas. Om man betraktar läget på hela unionens nivå har antalet beslut om återkrav som fattats av kommissionen ökat under de senaste åren och uppgår för närvarande till 20—30 fall per år.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Behovet att revidera bestämmelserna om återkrav av stöd och förfaringssättet vid anmälan av stöd är närmast tekniskt. I de föreslagna bestämmelserna om återkrav beaktas de ändringar som gjorts i den bakomliggande gemenskapslagstiftningen. En skillnad jämfört med den gällande lagen är att hänvisningen till bestämmelserna i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen

görs i enlighet med den ändring i numreringen av artiklarna i fördraget som har gjorts i samband med Amsterdamfördraget. När det gäller Europeiska kol- och stålgemenskapen har det dessutom utfärdats en ny bestämmelse om tillsynen över statligt stöd till stålindustrin som det hänvisas till i den föreslagna lagen.

Bestämmelserna om det nationella förfarandet för anmälan av stöd behöver ändras så att de är förenliga med den nya grundlagen. Det föreslås att bestämmelser om förfarings-sättet vid anmälan av statligt stöd utfärdas genom förordning av statsrådet. Dessa bestämmelser skall enligt förslaget begränsas att gälla det förfarande för anmälan av statligt stöd som krävs enligt Europeiska gemenskapens bestämmelser.

I rådets förordning (EG) nr 659/1999 om detaljerade tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget, nedan procedurförordningen, utfärdas för första gången bindande föreskrifter om tillämpningen av de bestämmelser om tillsynen över statligt stöd som ingår i EG-fördraget (tidigare artikel 93, nuvarande artikel 88). Enligt procedurförordningen krävs nationellt genomförande för att kontroller på ort och ställe skall vara möjliga. I artikel 22 i förordningen förpliktats medlemsstaterna att ge den hjälp som behövs till de tjänstemän och experter som bemyndigats av kommissionen för att de skall kunna genomföra kontrollbesöket. Enligt förordningen skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som krävs för detta före den 15 oktober 2000. För att bestämmelserna i artikel 22 i procedurförordningen skall kunna genomföras föreslås att bestämmelser om kontrollbesök hos företagen tas in i lagen.

Enligt förslaget skall polisen vid behov ge handräckning för att kontrollbesöket skall kunna genomföras. Det föreslås dessutom att i lagen intas bestämmelser om andra praktiska arrangemang i samband med kontrollerna. Enligt förslaget skall handels- och industriministeriet ta emot kommissionens underrättelser om kontrollbesök på ort och ställe och vid behov begära handräckning av polisen. Handels- och industriministeriets tjänstemän samt de tjänstemän som har ansvaret för stödet i fråga skall enligt förslaget få vara närvarande vid kontrollbesöket.

3. Propositionens verkningar

När det gäller återkrävandet av stöd och förfarandet för anmälan av stöd innebär propositionen inga ändringar jämfört med nuläget.

Den föreslagna lagen skall främja sådana kontrollbesök på ort och ställe som kommissionen i enlighet med procedurförordningen kan avlägga hos företag för kontroll av statligt stöd. För denna del avser den att främja tillsynen över offentligt stöd och konkurrensen mellan företagen. I lagen skall företagen inte åläggas några nya skyldigheter jämfört med vad som redan bestämts i procedurförordningen.

Antalet kontrollbesök på ort och ställe som kommissionen skall avlägga hos företag kommer troligtvis att vara mycket litet, eftersom förfarandet är avsett att tillämpas endast vid tillsynen över sådana fall av stöd som är av mycket exceptionell natur. I Finlands fall är det troligt att antalet kontrollbesök per år möjligtvis inte ens kommer att uppgå till ett. Av denna anledning kommer propositionen inte att ha några nämndvärda verkningar i fråga om ekonomi, personal eller organisation. De uppgifter som tillkommer i samband med kontroller, underrättelser om kontrollbesök och handräckning kan skötas med myndigheternas befintliga resurser.

4. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid handels- och industriministeriet. Utlåtande om propositionen har begärts av de ministerier som ansvarar för administrationen av statliga stöd, inrikesministeriets polisavdelning, landskapet Åland samt av de viktiga intresseorganisationerna. Remissinstanserna har ställt sig positiva till de ändringar som föreslås.

Kommissionens förslag till förordning sändes också till riksdagen med en statsrådsskrivelse av den 2 april 1998 (U 9/1998 rd) i den ordning som 54 b § riksdagsordningen anger. Ekonomisktutskottet har i sitt betänkande (EkUB 9/1998 rd) konstaterat att direktivförslaget är motiverat.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1 §. *Bestämmelse om återkrävande av stöd.* Den föreslagna paragrafen motsvarar bestämmelserna i den gällande lagen. Syftet är att möjliggöra återkrävande av stöd vid behov i enlighet med gemenskapsbestämmelserna. Skillnaderna mellan den nuvarande och den föreslagna lagen beror på de ändringar som gjorts i gemenskapslagstiftningen. Dessa är av teknisk natur. Artikel 92 i det ursprungliga fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen har i och med ikraftträdandet av Amsterdamfördraget blivit artikel 87. Kommissionens beslut nr 3855/91/EKSG har ersatts med kommissionens beslut nr 2496/96/EKSG.

De bestämmelser om återkrav av statligt stöd som tillämpas inom Europeiska gemenskapen har också preciserats i procedurförordningen. I artikel 14 finns närmare bestämmelser om återkrav av stöd i de fall där kommissionen har konstaterat att stödet inte är förenligt med den gemensamma marknaden. I artikel 11.3 finns å andra sidan en bestämmelse av ny typ. Den möjliggör tillfälligt återkrävande av stöd som beviljats i strid med bestämmelserna dvs. anmälningsförfarandet genom kommissionens beslut till dess att kommissionen har fattat det egentliga beslutet om stödets förenlighet med den gemensamma marknaden. Detta förfarande som kallas föreläggande om att återkräva ett stöd kan tillgripas endast i de fall där det enligt fastlagd praxis inte råder några tvivel om den berörda åtgärdens stödkaraktär, brådskande insatser krävs och det föreligger en allvarlig risk för att en konkurrent skall tillfogas en avsevärd och irreparabel skada.

2 §. *Förfarandet för anmälan av stöd.* I artikel 88 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen finns bestämmelser om förfarandet för anmälan av stöd. Den centrala utgångspunkten i bestämmelserna är att kommissionen skall underrättas om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder och att stödåtgärden inte får genomföras förrän kommissionen har fattat ett slutligt beslut om godkännande. Förfarandet för anmälan av stöd har preciserats genom procedurförord-

ningen. För att de skyldigheter som åläggs i gemenskapslagstiftningen skall kunna fullgöras effektivt är det nödvändigt att utfärda nationella bestämmelser om förfaringssättet vid anmälan av stöd. För närvarande tillämpas statsrådets beslut om förfaringssätten vid anmälan av statligt stöd till kommissionen som utfärdats med stöd av 2 § i den gällande lagen. Det föreslås att den nya paragrafen utformas i enlighet med den nya grundlagen så att bestämmelserna om nationellt förfaringssätt vid anmälan av stöd i fortsättningen skall utfärdas genom statsrådets förordning. Den nya paragrafen föreslås också ha mer exakt lydelse än den gällande paragrafen i och med att man genom förordning skall kunna utfärda de bestämmelser som krävs för att Europeiska gemenskapernas bestämmelser om tillsynen över statligt stöd skall kunna följas. Dylka bestämmelser är nödvändiga särskilt med tanke på anmälningskyldigheten, sättet att tillställa anmälningar, uppföljningen av stödets kumulering och av användningen av stödet.

3 §. *Kontrollbesök hos företag.* I paragrafen föreslås att kommissionen ges rätt att avlägga kontrollbesök på ort och ställe hos företagen. Enligt artikel 22.1 i procedurförordningen skall kommissionen tillåtas att avlägga kontrollbesök på ort och ställe om den hyser allvarliga tvivel om huruvida beslutet om att inte göra invändningar, positiva beslut eller villkorliga beslut med avseende på individuellt stöd efterlevs. De olika typerna av beslut definieras i artiklarna 4 och 7 i procedurförordningen. Endast sådana beslut av kommissionen som berättigar till beviljande av individuellt stöd kommer i fråga.

Enligt artikel 22.2 i procedurförordningen har de tjänstemän som bemyndigats av kommissionen, för att kontrollera att det berörda beslutet följs, getts befogenhet att gå in i vilka lokaler och på vilken mark som helst som utnyttjas av det berörda företaget, begära muntliga förklaringar på ort och ställe och granska räkenskaperna och andra affärshandlingar och göra eller begära kopior. Om det är nödvändigt får kommissionen bistås av oberoende experter. I praktiken skulle dessa kunna vara t.ex. tekniska experter från den

privata sektorn. Bestämmelsen förutsätter att företaget samarbetar med kommissionens inspektörer för att kontrollbesöket kan genomföras. Företaget skall förete de handlingar som inspektörerna uttryckligen begär samt andra handlingar som har anknytning till fallet i fråga. Inspektörerna har också rätt att på eget initiativ leta efter handlingar och kräva att låsta förvaringsställen öppnas. Inspektörerna har dock inte rätt att vidta kraftåtgärder när de utför kontrollen. Artikel 22.3 i procedurförordningen innehåller en bestämmelse enligt vilken de av kommissionens tjänstemän och de experter som bemyndigats att utföra kontroll på ort och ställe skall uppvisa en skriftlig fullmakt i vilket närmare anges föremålet för och syftet med besöket.

Enligt artikel 22.1 i procedurförordningen skall kommissionen bereda den berörda medlemsstaten tillfälle att lämna synpunkter innan kontrollbesöket avläggs. Enligt artikel 22.3 skall kommissionen skriftligen och i god tid underrätta den berörda medlemsstaten om kontrollbesöket på ort och ställe och de bemyndigade tjänstemännens och experternas identitet. I 2 mom. föreslås att det behöriga ministeriet åläggs att ta emot underrättelser om kommissionens kontrollbesök samt att vid behov tillställa kommissionen synpunkter på detta. Synpunkterna kan i praktiken gälla t.ex. frågan huruvida kontrollbesöket är berättigat och behövt samt huruvida de oberoende experterna är lämpliga och tillräckligt neutrala. Enligt artikel 22.3 skall experterna utses i samförstånd med medlemsstaterna i de fall där medlemsstaten i fråga har berättigade invändningar mot kommissionens val av experter. Ministeriet skall underrätta det berörda företaget om kontrollbesöket och syftet med det.

I 3 mom. skall enligt förslaget intas bestämmelser om att tjänstemän från det behöriga ministeriet liksom även de tjänstemän som ansvarar för stödet i fråga får närvara vid kontrollbesöket. Syftet med detta är inte att biträda kommissionen vid kontrollen. Med de tjänstemän som ansvarar för stödet avses i detta sammanhang i allmänhet representanter för det ministerium inom vars förvaltningsområde stödet i fråga har beviljats. Närvaron av representanter för det ministerium som bär ansvaret för tillsynen över stat-

ligt stöd och av de tjänstemän som ansvarar för stödet i fråga vid kontrollbesöket är motiverad med tanke på deras sakkunskap om de allmänna bestämmelserna om statsstöd och om villkoren för stödet i fråga. Det är vidare motiverat att de myndigheter som har ansvaret för ärendet kan närvara vid kontrollbesöket också med tanke på de eventuella påföljder som företagens underlåtenhet att följa kommissionens beslut kan ha.

Det föreslås att handels- och industriministeriet förordnas att vara det behöriga ministerium som avses i denna lag. Handels- och industriministeriets verksamhetsområde omfattar vid sidan av andra frågor som rör konkurrenspolitiken också frågor som gäller ordnande av tillsynen över statligt stöd. De uppgifter som i denna lag ålagts handels- och industriministeriet kan vid behov överföras på något annat ministerium genom statsrådets förordning.

4 §. *Handräckning.* Enligt paragrafen skall polisen vid behov på begäran lämna handräckning för att kontrollen skall kunna genomföras enligt vad som särskilt bestäms om detta. Enligt 40 § 1 mom. polislagen (493/1995) skall polisen på begäran lämna andra myndigheter och privatpersoner handräckning enligt vad därom särskilt stadgas. Enligt 40 § 2 mom. polislagen förutsätts för handräckning att den myndighet som begär handräckningen hindras i sin tjänsteutövning och att polisbefogenheter måste anlitas för att hindren skall kunna undandörjas.

Denna bestämmelse om polishandräckning är nödvändig eftersom kommissionens inspektörer inte får vidta kraftåtgärder när de genomför kontroller. Det finns en möjlighet att på förhand avtala om handräckning för att hindra att genomförandet av kontrollen uppskjuts i onödan om företaget motsätter sig kontroll. Inspektörerna skall dock till att börja med använda sig av sina egna befogenheter och först när företaget motsätter sig kontrollen kan de begära handräckning av polisen. Begäran om handräckning skall komma från det behöriga ministeriet.

5 §. *Ikraftträdande.* Enligt den föreslagna paragrafen upphävs den gällande lagen om tillämpning av vissa av Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd när den nya lagen träder i kraft.

2. Närmare bestämmelser

Enligt den föreslagna 2 § skall närmare bestämmelser om det nationella förfaringssättet vid anmälan av statligt stöd enligt Europeiska gemenskapernas bestämmelser utfärdas genom förordning av statsrådet. De bestämmelser som för närvarande tillämpas har utfärdats genom statsrådets beslut.

3. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om tillämpning av vissa av Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Bestämmelse om återkrävande av stöd

Ett statligt stöd som avses i artikel 87 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen eller i kommissionens beslut nr 2496/96/EKSG om gemenskapsregler för statligt stöd till stålindustrin kan enligt kommissionens beslut helt eller delvis återkrävas hos mottagaren.

2 §

Förfarandet för anmälan av stöd

Närmare bestämmelser om det nationella förfaringssättet vid anmälan av statligt stöd enligt Europeiska gemenskapernas bestämmelser utfärdas genom statsrådets förordning.

3 §

Kontrollbesök hos företag

Kommissionen har rätt att hos företag på ort och ställe avlägga sådana kontrollbesök som anges i artikel 22 i rådets förordning (EG) nr 659/1999 om detaljerade tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget

om kommissionen hyser allvarliga tvivel om huruvida dess beslut med avseende på individuellt stöd efterlevs.

Ministeriet tar emot kommissionens under rättelse om ett kontrollbesök på ort och ställe, tillställer vid behov kommissionen synpunkter på detta och underrättar företaget i fråga om kontrollbesöket.

Tjänstemän från ministeriet samt de tjänstemän som har ansvaret för stödet i fråga får närvara vid kontrollbesöket.

I denna lag avses med ministeriet handels- och industriministeriet om inte annat bestäms genom förordning av statsrådet.

4 §

Handräckning

Polisen skall vid behov på begäran lämna handräckning för att kontrollen skall kunna genomföras enligt vad som särskilt bestäms om detta. En begäran om handräckning skall inlämnas av ministeriet.

5 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2000.

Genom denna lag upphävs lagen den 31 december 1994 om tillämpning av vissa av Europeiska gemenskapernas bestämmelser om statligt stöd (1593/1994).

Helsingfors den 27 oktober 2000

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Kimmo Sasi*

